

SVEBRA riktlinje SV-RI 2018:1

Hantering av miljörisker och miljölagstiftning

Branschföreningen SVEBRA, Svenska Brandsäkerhetsföretag publicerar två typer av dokument. SVEBRA informerar (SV-INF) och SVEBRA riktlinjer (SV-RI). Skillnaden är att SV-INF är en sammanfattning medan SV-RI är en riktlinje för företag som jobbar med brandsäkerhet men också organisationer och företag som köper in sådana tjänster och produkter.

Syfte

Syftet med detta dokument är att sammanställa information om miljörelaterade lagar och bestämmelser och ge allmänna råd och riktlinjer till stöd för kunder och branschens aktörer om hur dessa regleringar påverkar brandsäkerhetsbranschen.

Riktlinjen behandlar enbart materiel som normalt underhålls av Brandsäkerhetstekniker eller annan brandskyddsansvarig. Råd och rekommendationer riktar sig till underhållsverksamhet och till företag som bedriver omladdningsverksamhet.

Lagar och kravområden

Miljöbalken – allmänna regler om miljöhänsyn

Grunderna i svensk miljölagstiftning finns samlade i Miljöbalken som är en ramlag med syfte att främja en hållbar utveckling. Miljöbalkens regler gäller för alla åtgärder och verksamheter som på något sätt kan innebära risker för hälsa och miljön.

Att Miljöbalken är en ramlag innebär att de flesta reglerna inte är exakta och att det inte anges i detalj hur olika avvägningar enligt balkens bestämmelser ska göras. Delvis förtydligas Miljöbalken genom förordningar, föreskrifter och myndighetsbeslut men också genom den praxis som utvecklas med tiden.

I detta dokument hänvisar vi till relevanta förordningar och föreskrifter med detaljerade regler som berör Brandsäkerhetsföretag.

Ett utmärkande drag för Miljöbalken är att det ofta behöver göras bedömningar i det enskilda fallet enbart med stöd av de allmänna hänsynsreglerna och miljöbalkens mål, vilka är två viktiga ”grundbultar” i Miljöbalken som gäller för alla verksamheter.

Tillsynsmyndigheter (huvudsakligen kommuner och länsstyrelser) gör bedömningar i de enskilda fallen och tillsynsvägladande myndigheter har uppdraget att stödja tillsynsmyndigheterna med till exempel bedömningsstöd och tolkningshjälp av lagstiftningen, men dessa gör aldrig bedömningar i det enskilda fallet. Exempel på tillsynsvägladande myndigheter är Naturvårdverket för bl.a. avfallsfrågor och Kemikalieinspektionen för kemikaliefrågor.

Miljöbalkens omfattning

Miljöbalken är indelad i områdesvisa kapitel. Exempel på viktiga kapitel som berör Brandsäkerhetsföretag är;

- 1 kap. Miljöbalkens mål och tillämpningsområde – *övergripande syfte med Miljöbalken.*
- 2 kap. Allmänna hänsynsregler m.m. – *allmänna regler som gäller för alla verksamheter och utgör ett viktigt stöd för bedömning i enskilda frågor.*
- 9 kap. Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd - *reglerar tillstånds- och anmälningspliktig verksamhet enligt Miljöbalken.*
- 14 kap. Kemiska produkter och biotekniska organismer - *grundläggande regler om hantering av kemiska produkter samt registrering till Produktregistret.*
- 15 kap. Avfall - *grundläggande regler om hantering av avfall och producentansvar*

Allmänna hänsynsregler

De allmänna hänsynsreglerna har en central roll för Miljöbalkens tillämpning. Bestämmelserna är tänkta att vara tillämpliga generellt, även då det inte finns specifika bestämmelser i förordningar eller föreskrifter och alla verksamheter ska kunna visa att hänsynsreglerna följs. Detta gäller både för tillståndspliktig och annan verksamhet.

De allmänna hänsynsreglerna är viktiga att känna till och koppla till sin verksamhet/sina aktiviteter. Begreppet verksamhetsutövare gäller all yrkesmässig verksamhet och omfattar därför alla Brandsäkerhetsföretag samt branschens kunder.

De allmänna hänsynsreglerna är bl.a. tillämpliga för användning, hantering och försäljning av kemiska produkter samt hantering av avfall.

För mer information om de allmänna hänsynsreglerna. Se bilaga 1

Regler gällande farligt avfall

Avfallsreglerna grundar sig i Miljöbalken, men de flesta detaljerade reglerna återfinns i avfallsförordningen (SFS 2020:614). Där finns regler för hantering av olika typer av avfall (elektronikavfall, förpackningsavfall, brännbart avfall etc.) samt definitionen som reglerar vad som är farligt avfall och vilka regler och tillstånd som krävs för att lagra, hantera och transportera farligt avfall. Farligt avfall omfattas av särskilda regler gällande dokumentation, rapportering och transporttillstånd.

I branschens vanligt förekommande fraktioner som klassas som farligt avfall;

- släckvätskor (om faromärkta i säkerhetsdatablad eller misstänkt farligt innehåll)
- batterier (Li-Ion, NiCd och blybatterier)
- elektronikavfall (ex. nödljus/hänvisningsarmatur, hjärtstartare, optiska brandvarnare och optiska rökdetektorer*, elektronikdelar från brandlarm, släcksystem eller rökluckor)
- brandtättningsprodukter för kassering (om faromärkta i säkerhetsdatablad eller misstänkt farligt innehåll)
- färgprodukter, rester och burkar för kassering (om faromärkta i säkerhetsdatablad eller misstänkt farligt innehåll)
- lysrör och lampor.
- brandvarnare, joniserande (viktigt att skilja ut joniserande och optiska brandvarnare, joniserande innehåller radioaktiv strålkälla och hanteras separat) rökdetektorer, joniserande (viktigt att skilja ut joniserande och optiska rökdetektor, joniserande innehåller radioaktiv strålkälla och hanteras separat)

* Rökdetektorer är uppkopplade enheter, vanligen en del av ett brandlarmsystem och får el genom systemet. Saknar batteri.

Verksamhetsutövaren ansvarar för klassificeringen av avfallet. Bedömning av vad som är farligt avfall sker i första hand enligt bilaga 3 i avfallsförordningen där de beskrivs med en avfallskod markerad med en asterisk (*). I särskilda fall är det upp till verksamhetsutövaren att göra en bedömning baserat på gällande kriterier. Avfallsbolagen kan vara behjälpliga med bedömning och klassificering av avfall.

Rekommendationen är att alltid utgå från försiktighetsprincipen vid klassificering av avfall. Det innebär att om osäkerhet råder gällande avfallets farlighet så ska utgångspunkten vara att förutsätta att det är ett farligt avfall tills motsatsen är bevisad.

Viktiga regler är bland annat:

- farligt avfall får inte blandas eller spädas ut med andra slag av farligt avfall, annat avfall, eller andra ämnen eller material, utan ska sorteras fraktionsvis (4 kap. 10 §).
- det krävs ett särskilt tillstånd för att yrkesmässigt transportera avfall eller transportera avfall som har uppkommit samband med en yrkesmässig verksamhet om transportererna under ett kalenderår sammanlagt är mer än 100 kilogram eller 100 liter farligt avfall (5 kap. 1 §).
- om volymerna inte uppnår tillståndsplikt krävs istället anmälan till länsstyrelsen (5 kap 7§)
- det krävs en anmälan till länsstyrelsen för yrkesmässig insamling av avfall. (5 kap. 10 §)
- för att få lämna avfall, som har hanterats i en yrkesmässig verksamhet eller producerats i eller i samband med en sådan verksamhet, till någon annan krävs att;
 - den som tar emot avfallet för behandling eller annan hantering har de tillstånd eller har gjort de anmälningar som krävs för hanteringen, och
 - den som lämnar avfallet har kontrollerat att kravet ovan är uppfyllt. (5 kap 18 §)

Antecknings- och rapporteringsskyldighet;

- den som producerar farligt avfall i eller i samband med en yrkesmässig verksamhet ska för varje typ av farligt avfall anteckna uppgifter om;
 - var avfallet producerats,
 - datum för borttransport,
 - transportsätt,
 - vem som ska transportera bort avfallet,
 - avfallets vikt i kilogram, och
 - den mottagare och den plats där avfallet ska hanteras på annat sätt än genom att mottagaren transporterar eller lastar om det.

Uppgifterna ska antecknas innan transporten påbörjas. (6 kap 1§)

- motsvarande gäller den som samlar in eller transporterar farligt avfall. (6 kap 2§ och 6 kap 3§). Reglerna som avfallsproducent gäller för allt avfall som uppkommer i branschföretagens egen verksamhet (egna kontor, egen verkstad etc.) och för avfall som uppkommer i kundens verksamhet i samband med utfört arbete (installation, utbyten och service). Gällande avfall från brandtätning eller linjemålning anses avfallet uppkomma i brandsäkerhetsföretagens verksamhet då kunden har svårt att förutse avfallets uppkomst. Brandsäkerhetsföretagen utgör då rollen avfallsproducent.

För övrigt avfall som uppkommer i kundens verksamhet i samband med brandsäkerhetsföretagens arbete (installation, utbyten och service), gäller att brandsäkerhetsföretagen klassas som "insamlare" och kunden klassificeras som "avfallsproducent" och dessa båda roller omfattas av anteckningsskyldighet enligt ovan och rapporteringsskyldighet enligt nedan;

- Anteckningarna ska sparas och kunna uppvisas på begäran för tidigare avfallsinnehavare (ex. kunden) och tillsynsmyndighet i minst tre år som insamlare och producent (6 kap 6-7§§)
- Den som är anteckningsskyldig ska lämna de uppgifter om farligt avfall som antecknats enligt 1–5 §§ till avfallsregistret. Uppgifterna ska lämnas elektroniskt senast två arbetsdagar efter den tidpunkt när anteckningen ska göras (6 kap 11§)
- När farligt avfall transporteras inom Sverige ska ett transportdokument upprättas.
- Transportdokumentet ska tas fram av den som i en yrkesmässig verksamhet lämnar avfallet utan att själv vara transportör (lämnaren) och den som tar emot avfallet från lämnaren för transport samt av den som själv transporterar avfall som uppkommit i den egna yrkesmässiga verksamheten. (6 kap 19§§).

Transportdokumentet ska innehålla uppgifter om

- avfallstyp,
- avfallets vikt i kilogram,
- datum för transporten,
- från vilken ursprunglig plats och till vilken slutlig plats avfallet transporteras,
- transportör, och
- lämnare och slutlig mottagare, om sådana finns.

Transportdokumentet ska vara undertecknat av den som ska transportera avfallet och, om sådan finns, lämnaren. Om transportdokumentet är elektroniskt, ska det skrivas under med en elektronisk underskrift. (6 kap 19§§)

Sanktionsavgifter gäller enligt Förordning (2012:259) om miljöstraffavgifter för:

- att inte upprätta transportdokument enligt kraven (11 kap 9§) att vara försenad med att till Naturvårdsverkets avfallsregister lämna de uppgifter som ska antecknas. (11 kap 8b§)

Råd/rekommendationer från SVEBRA;

- För avfall som uppkommer i egen verksamhet kan avfallsbolag (leverantör) anlitas för hämtning och kan hjälpa till med upprättande av anteckningar, transportdokument och rapportering av farligt avfall till avfallsregistret hos Naturvårdsverket. För hjälp med rapportering krävs signering av fullmakt för godkännande av leverantören som ombud. Viktigt att signera transportdokument eller överlåta även detta genom fullmakt till leverantören.
- Brandsäkerhetsföretaget bör säkerställa att de kan få ut kopia på transportdokument, kopia på fullmakt samt bevis på rapportering till Naturvårdsverkets register (ID-nr).
- För farligt avfall som uppkommer hos kund krävs anteckningar, transportdokument och rapportering till avfallsregistret inom två arbetsdagar. Om detta inte går att uppfylla kan farligt avfall inte medtas från kunden.
- Brandsäkerhetsföretagen kan liksom avfallsbolagen hjälpa kunden att uppfylla sina skyldigheter genom upprättande av anteckningar, transportdokument och rapportering av farligt avfall till avfallsregistret hos Naturvårdsverket. För detta krävs signering av fullmakt för godkännande av Brandsäkerhetsföretaget som ombud.

Råd/rekommendationer från SVEBRA, forts;

- Brandsäkerhetsföretaget ska säkerställa att kunden på begäran kan få ut kopia på transportdokument, kopia på fullmakt samt bevis på rapportering till Naturvårdsverkets register (ID-nr).
- Kunden ansvarar för att begära ut kopia på transportdokument, kopia på fullmakt samt bevis på rapportering till Naturvårdsverkets register (ID-nr).
- Transportdokument ska alltid signeras av lämnaren (kunden) och mottagaren (brandsäkerhetsföretaget) om inte annat finns överenskommet genom fullmakt.

KLASSIFICERING AV HANDBRANDSLÄCKARE

Handbrandsläckare som samlas in i samband med verkstadsgenomgång eller vid annan tidpunkt för utbyte pga. identifierade fel/risker betraktas som avfall om Brandsäkerhetsföretaget inte har för avsikt att ladda om släckaren och åter sätta den på marknaden som omladdning/retur.

Brandsäkerhetsföretaget behöver kunna påvisa att omladdningsverksamhet bedrivs. Släckaren ska hanteras som farligt avfall enligt ovan om det 1. är en skum- eller vätskesläckare som klassas som farligt avfall enligt säkerhetsdatablad eller 2. är en skum- eller vätskesläckare och Brandsäkerhetsföretaget inte har uppgifter om släckmedlets egenskaper/skadlighet, med stöd av försiktighetsprincipen. Pulversläckare och koldioxidsläckare betraktas normalt inte som farligt avfall.

Om handbrandsläckare ska omladdas eller återbrukas kan dessa betraktas som produkt i samband med insamlingen och klassificeras som avfall eller ej först efter bedömning på verkstad.

Producentansvar

Producentansvar innebär att en bransch åläggs att ha ett returinsamlingsystem för omhändertagande och återvinning av uttjänta produkter. Brandsäkerhetsbranschen omfattas i första hand av producentansvar för följande produktområden:

- Elutrustning t.ex brandvarnare, nödljus och brandlarmcentraler
- Batterier
- Förpackningar

Producentansvar innebär också att producenter är ansvariga för att registrera sig och rapportera uppgifter till Naturvårdsverket. I allmänhet organiseras både rapportering och insamling via materialbolag. Materialbolagen är näringslivets företag som bildats för att hantera producentansvaret. De drivs normalt utan vinstintresse. Producenter ska vara anslutna till ett materialbolag och betala avgifter för de produkter man sätter på marknaden

Elutrustning

Reglerna om producentansvar för elavfall regleras i ett direktiv från EU – WEEE-direktivet (waste electrical and electronic equipment) och i Sverige finns flertalet regler främst i avfallsförordningen.

Materialbolag är i första hand EI-kretsen och producenter ska normalt vara anslutna till EI-kretsen och betala en avgift för de produkter man sätter på marknaden.

Elutrustning och batterier ska märkas med en överkryssad soptunna.

Batterier

Producenter ska registrera sig i batteriregistret och rapportera sålda och insamlade mängder batterier till Naturvårdsverket. I allmänhet sker det genom att producenten är ansluten till El-kretsen. El-kretsen organiserar insamlingssystemet över landet och sköter rapporteringen till Naturvårdsverket.

Förpackningar

Företag som tillverkar eller importerar förpackningar eller importerar varor paketerade i förpackningar ska rapportera och betala för de förpackningar man sätter på den svenska marknaden. Avgiften finansierar ett insamlingssystem. Företaget FTI, Förpackningsinsamlingen, sköter insamlingssystemet och rapporterar till Naturvårdsverket för de företag som är anslutna till FTI.

Kommunerna har fortfarande ett ansvar

Producentansvar innebär att en konsument har rätt att utan kostnad lämna in en gammal produkt i samband med köp av en ny och att producenten ska tillse att produkten tas om hand på miljövänligt sätt.

Hushåll, som vill bli av med el-avfall utan inbyte vid nyköp kan lämna in detta avfall till kommunen, som utan kostnad tar hand om det för återvinning.

Flertalet materialbolag har ett avtal med kommunerna för insamling av farligt avfall. El-Kretsen har avtal med landets samtliga kommuner, som på de bemannade mottagningsstationerna tar emot uttjänta el-produkter.

Råd/rekommendationer från SVEBRA;

Företag som importerar eller tillverkar produkter skall vara ansluten till materialbolag eller annan organisation och betala avgift baserat på de produkter man sätter på marknaden.

Leverantör skall kunna visa certifikat eller liknande som bekräftar medlemskap. Vissa av materialbolagen publicerar också en förteckning över medlemmar på sin hemsida.

Batterier

Branschen tillhandahåller batterier för t.ex. handlampor, nödljus, brandlarmcentraler och brandvarnare. Batterier kan innehålla en mängd olika ämnen. De miljöfarliga ämnen som finns i batterier är kadmium, kvicksilver och bly.

De vanligaste batterityperna är:

Icke miljöfarliga (klassas ej som farligt avfall idag)

- Brunstensbatterier (äldre batterityp)
- Alkaliska batterier (det vanligaste batteriet)
- Nickelmetallhydrid (ingår i dagens uppladdningsbara batterier)

Miljöfarliga (klassas som farligt avfall idag)

- Nickelkadmium (ingår i äldre miljöfarliga uppladdningsbara batterier)
- Blybatterier (exempel är bilbatteri)
- Litiumjon (Telefoner och datorer samt uppladdningsbara batterier)
- Litium metall (finns i knappcells-batterier och används även i detektorer)
- Batterier som samlas in som blandad fraktion (enligt avfallsförordningen Bilaga 3)

Alla batterier ska samlas in.

Brandvarnare och rökdetektorer

Brandvarnare och rökdetektorer finns med två huvudsakliga funktionsprinciper; optiska eller joniserande. Optiska brandvarnare och rökdetektorer har en ljuskälla och mäter fördunkling av luften. Joniserande brandvarnare och rökdetektorer innehåller ett radioaktivt ämne, ofta americium (Am-241), som laddar upp partiklar i luften. Detektering sker genom att elektriskt mäta ledningsförmåga och antalet partiklar i luften. Dessa produkter är märkta med texten "innehåller radioaktivt ämne" och har en symbol för joniserande strålning. Joniserande är en utgående teknik och nyinstallation rekommenderas inte p.g.a. dess radioaktiva innehåll.

Brandvarnare omfattas av producentansvaret för elektronik. Producentansvaret innebär att en avgift betalas till Elkretsen, vilket ska bekosta omhändertagande av kasserade och uttjänta brandvarnare. För rökdetektorer finns inget producentansvar.

Avfallshantering

Optiska brandvarnare och rökdetektorer klassas som elektronikavfall. Då det finns ett producentansvar för brandvarnare lämnas de förslagsvis till producentansvarsorganisationen, Elkretsen. Detta kan ordnas via avfallsbolag, men för att lämna kostnadsfritt till Elkretsen krävs ett avlämnarintyg. Optiska rökdetektorer sorteras som elektronikavfall och omhändertas av godkänt avfallsbolag.

Joniserande brandvarnare och rökdetektorer klassas de som radioaktivt avfall och kräver särskild hantering. Det radioaktiva ämnet i dem måste tas om hand på rätt sätt och det är bara de som har tillstånd som får demontera och återvinna en joniserande brandvarnare eller rökdetektor. Elkretsen tar emot joniserande brandvarnare eftersom de ingår i producentansvaret.

Eftersom det inte finns något producentansvar för rökdetektorer måste de sorteras separat från brandvarnare och det är verksamhetsutövaren (den som ägt eller använt rökdetektorn) som ansvarar för att den tas om hand och betalar för vad det kostar.

Strålsäkerhetsmyndigheten rekommenderar verksamhetsutövaren (kunden) att kontakta företaget som sålt eller ska byta ut rökdetektorn och fråga om de kan ta hand om den gamla detektorn. Det innebär att frågan bör ställas till Brandsäkerhetsföretagen.

För att avyttra joniserande brandvarnare och rökdetektorer rekommenderas att;

- Kontakta återvinningsföretaget som ni använder. De kan ha tillstånd från Strålsäkerhetsmyndigheten för att hantera rökdetektorer.
- Kontakta Cyclife Sweden AB.

Lämnaren ansvar för att kontrollera att mottagaren har tillstånd.

Kemikaliehantering

Aktuella säkerhetsdatablad skall finnas lätt tillgängliga

EU-förordningen Reach är det styrande regelverket i kemikaliefrågor inom Europa. Reach ställer bl.a. krav på att företag som släpper ut kemiska produkter på marknaden ska lämna säkerhetsdatablad till den som använder produkterna yrkesmässigt och till dem som säljer produkterna vidare.

Ansvar för att upprätta ett säkerhetsdatablad för en kemisk produkt ligger på tillverkaren eller importören. Aktörer längre ner i distributionskedjan kan också behöva ta fram och tillhandahålla säkerhetsdatablad. De kan använda sina leverantörers blad, men kan ibland behöva anpassa innehållet. Alla som tillhandahåller säkerhetsdatablad har ansvar för att informationen i bladet är korrekt, även om

de inte har tagit fram bladet själva. Enligt Reach ska uppdatering av bladen göras så snart ny information som kan påverka riskhanteringsåtgärder eller ny information om faror blir tillgänglig. Det är inte preciserat i regelverket hur gamla säkerhetsdatablad får vara, men de bör ses över och uppdateras regelbundet.

Säkerhetsdatablad ska vara så lättlästa och tydliga som möjligt samt innehålla alla uppgifter som är viktiga att veta för att förebygga skador på människor och miljö. De ska utfärdas på aktuellt lands språk dvs när en kemisk produkt släpps i Sverige ska säkerhetsdatabladet vara skrivet på svenska.

Säkerhetsdatablad ska lämnas för kemiska produkter som klassificeras som farliga och som överläts till yrkesmässiga kunder. Säkerhetsdatablad ges ut antingen på papper eller elektroniskt senast vid första leveransen av produkten. Det räcker inte att ex. hänvisa till en hemsida, utan det krävs en direkt länk eller att SDB tillhandahålls på papper eller digitalt.

Uppdaterade blad ska lämnas till alla yrkesmässiga kunder till vilka leverantören lämnat produkten de senaste tolv månaderna. Inte heller i detta sammanhang räcker det att enbart lägga ut säkerhetsdatablad på internet och sedan hänvisa till en webbplats. Det är dock en värdefull service om säkerhetsdatabladen finns tillgängliga på företagets webbplats.

I CLP-förordningen (EG) 1272/2008 finns regler för att klassificera, märka och förpacka kemiska produkter (ämnen och blandningar). För handbrandsläckare är praxis inom branschen att inte märka behållaren med en "traditionell kemikalie märkning" utan att enbart ange namnet på det aktuella släckmedlet.

Det är viktigt att omladdning/verkstadsgenomgång sker enligt tillverkarens instruktioner för att säkerhetsdatabladet ska gälla för brandsläckaren och spårbarheten inte riskera att förloras/försvåras.

Rapportering till Produktregistret

Den som har ett företag som tillverkar eller för in produkter i Sverige måste lämna information om sina produkter till produktregistret.

Om den årliga volymen per produkt som tillverkas eller förs in i Sverige är minst 100 kg måste en produktanmälan göras. En produktanmälan innehåller produktens namn, årlig mängd, sammansättningsuppgifter, funktion och användningsområde, märkningsuppgifter med mera.

För Brandsäkerhetsföretag är detta aktuellt ex. vid import av släckmedel.

Inköpare eller upphandlare av tjänster

I upphandlingsunderlag bör hänvisning ske till detta dokument och att leverantörer kan visa att man uppfyller krav och rekommendationer

Bilaga 1 – De allmänna hänsynsreglerna i Miljöbalken

De allmänna hänsynsreglerna består bl.a. av;

- **Tillämpning och bevisbörda 2 kap 1§**

Verksamhetsutövaren ska kunna visa att hänsynsreglerna följs. Bevisbördan ligger hos verksamhetsutövaren vilket innebär att det är denna som ska uppvisa bevis för regelefterlevnad och inte tillsynsmyndighetens ansvar att bevisa att reglerna inte följs.

- **Kunskapskravet 2 kap 2§**

Verksamhetsutövaren ansvarar för att skaffa sig den kunskap som behövs för att skydda människors hälsa och miljön från skada eller olägenhet, med hänsyn till sin verksamhets påverkan på miljö och hälsa (sannolikheten att skada uppstår och konsekvenserna av sådan skada).

- **Försiktighetsprincipen 2 kap 3§**

Verksamhetsutövaren ska utföra/vidta de skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Finns skäl att anta att en åtgärd kan medföra skada på hälsa och miljö så ska försiktighetsmått antas.

- **Bästa möjliga teknik 2 kap 3§**

Yrkesmässig verksamhet ska ha kunskap om och använda bästa möjliga teknik för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

- **Produktvalsprincipen 2 kap 4§**

Verksamhetsutövaren ska undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön om de kan ersättas med sådana produkter som kan antas vara mindre farliga. I ansvaret ingår att bevaka möjliga alternativ till pågående användning av kemiska produkter och att tillämpa principen vid val av nya produkter. Samma krav gäller för varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt.

- **Hushållningsprincipen och kretsloppsprincipen 2 kap 5§**

Alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd ska hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna att

1. minska mängden avfall,
2. minska mängden skadliga ämnen i material och produkter,
3. minska de negativa effekterna av avfall, och
4. återvinna avfall.

I första hand ska förnybara energikällor användas.

- **Rimlighetsavvägning 2 kap 7§**

De ovan listade principerna gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Verksamhetsutövaren ska alltså ta fram underlag, föreslå skyddsåtgärder och försiktighetsmått som inte anses orimligt kostsamma i förhållande till nyttan.

- **Ansvar för skadad miljö 1 kap 8§**

Alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt